

Broj:01- 02/2-13/24SK
Sarajevo, 09.01.2024. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
PARLAMENT FEDERACIJE B
DOM NARODA PARLAMENTA FBiH
n/r gđin. Izmir Hadžiavdzić, sekretar
n/r gđa. Jelena Pekić, delegat

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
PARLAMENT FEDERACIJE
SARAJEVO

Prilijeno: 09-01-2024			
Org. jed.	Broj	Priloga	Vrijednost
05/2	- 02 -	584	23

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
n/r gđa. Edita Kalajdžić, sekretar

Predmet: Odgovor na inicijativu, **dostavlja se-**

Veza: Akt sekretara Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 05/2-02-584/23 od 28.12.2023. godine i akt sekretara Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 03-04-1021-6/2023 od 03.01.2024. godine

Poštovani,

U skladu sa članom 240. Poslovnika o radu Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 27/03, 21/09 i 24/20), u nastavku Vam dostavljamo odgovor na inicijativu koju ste, u svojstvu delegatkinje u Domu naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, uputili Vladi Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vlada Federacije) i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike (u daljem tekstu: Ministarstvo). Predmetnom se inicijativom od Vlade Federacije i Ministarstva traži realizacija programa i osiguravanje sredstava na nivou Federacije Bosne i Hercegovine u svrhu sufinansiranja porodiljskih naknada u svim kantonima u minimalnom iznosu prosječne plate u Federaciji Bosne i Hercegovine. Imajući u vidu navedeno, te u dijelu koji se odnosi na nadležnosti ovoga Ministarstva, želimo Vas informisati o sljedećem:

Kao što Vam je poznato, brojni međunarodni dokumenti definišu obaveze u pogledu zaštite majke i materinstva. Pritom treba imati u vidu da je mnoge od njih Bosna i Hercegovina potpisala i ratificirala, te da neki imaju čak i ustavni karakter. Zaštita materinstva je osnovno ljudsko pravo, zagarantovano svim ključnim univerzalnim dokumentima u oblasti ljudskih prava i bazirano je na principu ravnopravnosti muškaraca i žena, kako je to definisano Općom deklaracijom o ljudskim pravima, odnosno principom da su svi ljudi pred zakonom jednaki i imaju pravo na jednaku zaštitu zakona, bez ikakve diskriminacije. U skladu s Općom deklaracijom, sva prava koja su zagarantovana međunarodnim sporazumima, zagarantovana su bez

diskriminacije na osnovu spola i s ciljem postizanja ravnopravnosti žena i muškaraca. Pritom međunarodni standardi prepoznaju potrebu da se osigura:

- zaštita žena za vrijeme trudnoće;
- zaštita žena neposredno prije poroda;
- zaštita majke i djeteta neposredno nakon poroda;
- usaglašavanje privatnog i profesionalnog života roditelja u prvim godinama života djeteta.

Propuštanje osiguravanja nekog od prava iz oblasti zaštite majke i materinstva predstavlja diskriminaciju žena na osnovu spola koja je prepoznata u svim ključnim međunarodnim dokumentima u oblasti ljudskih prava. Detaljnom analizom prezentiranih međunarodnih standarda, izvode se obaveze Bosne i Hercegovine, a posljedično i Federacije BiH, u oblasti zaštite majke i materinstva, uređene ovisno o međunarodnoj organizaciji koja je donijela određeni dokument. Obaveze utvrđuju sljedeće elemente prava u domenu zaštite majke i materinstva:

- obuhvat pravom;
- uslovi za ostvarivanje prava;
- porodiljsko odsustvo za majke;
- roditeljsko odsustvo za očeve;
- odsustvo prije poroda iz medicinskih razloga;
- naknada za vrijeme trajanja porodiljskog / roditeljskog odsustva za zaposlene;
- naknada za vrijeme trajanja porodiljskog / roditeljskog odsustva za nezaposlene;
- zaštita radnog mjesta i zabrana diskriminacije;
- zdravstvena zaštita na radu i
- zaštita majki koje doje.

Pritom je važno naglasiti da je navedenim dokumentima regulisana posebna zaštita majki za razumno vrijeme, prije i poslije rođenja djece. Ovim su dokumentima definisane dvije grupe majki:

- zaposlene majke koje, općenito, svoja prava ostvaraju iz činjenice da su u radnom odnosu i prava koja njima pripadaju su prava iz radnog odnosa i
- nezaposlene majke koje svoja prava ostvaruju iz sistema socijalne pomoći.

U skladu s navedenim standardima, zaposlene majke trebaju za vrijeme ovog perioda uživati plaćeno odsustvo ili odsustvo uz odgovarajuća davanja iz socijalnog osiguranja. Dokumenti Međunarodne organizacije rada i Europske Unije utvrđuju dva standarda za visinu naknade:

- Konvencija o zaštiti materinstva iz 2000. godine, broj 183, Međunarodne organizacije rada definiše da visina naknade ne može biti niža od dvije trećine prethodnih primanja žene ili onih primanja koja se uzimaju u obzir u svrhu obračuna doprinosa.
- Direktiva Vijeća europskih zajednica 92/85/EEZ od 19.10.1992. godine o uvođenju mjera za poticanje poboljšanja sigurnosti i zdravlja na radu trudnih radnica, te radnica koje su nedavno rodile ili doje (deseta pojedinačna direktiva u smislu člana 16. stav 1. Direktive 89/391/EEZ) utvrđuje potrebu redovne isplate plata i/ili prava na odgovarajući doplatak. Ukoliko se države članice opredijele za doplatak, on će se smatrati odgovarajućim, ako garantuje dohodak najmanje jednak onome koji bi dotična radnica dobivala u slučaju prekida radne aktivnosti zbog zdravstvenih razloga.

Kao što je već ranije navedeno, osnovi problem ostvarivanja prava zaposlenih porodilja predstavlja činjenica da se pravo na naknadu porodilji koja je u radnom

odnosu dok odsustvuje s posla radi porođaja i njege djeteta nalazi u sistemu socijalne zaštite, pri čemu se zaposlena žena porodilja tretira kao osoba u stanju socijalne potrebe, što nikako nije u skladu s prethodno navedenim međunarodnim standardima. Osim ove neusklađenosti sa međunarodnim standardima u ovoj oblasti, što u konačnici dovodi do značajnih novčanih izdvajanja za kategoriju koja ni pravno ni činjenično ne bi trebala pripadati sistemu socijalne zaštite, u praksi se afirmiše nekoliko rizičnih faktora koji u značajnoj mjeri, posebno u fiskalnom pogledu, ugrožavaju stabilnost cjelokupnog sistema socijalne zaštite:

- budući da zbog trenutnih zakonskih rješenja nije osiguran kontinuiran i stabilan priliv sredstava, ostvarenje minimuma većine prava iz socijalne zaštite, uključujući i pravo uposlenih porodilja, nije zagarantovano i u znatnoj je mjeri ovisno o trenutnim finansijskim mogućnostima pojedinih kantona;
- ovisnost o promjenjivim finansijskim mogućnostima kantona dovodi do značajnih kašnjenja u isplata porodiljskih naknada što za sobom povlači veliki broj utuživanja i dodatnih finansijskih opterećenja;
- izdvajanje znatnih finansijskih sredstava za porodilje u radnom odnosu ugrožava mogućnost pružanja materijalne pomoći drugim kategorijama koje se stvarno nalaze u stanju socijalne potrebe.

Imajući u vidu navedeno, te svjesno potrebe za sistemskim rješenjem problema koji postoje u praksi u pogledu neujednačenih novčanih naknada kako zaposlenih, tako i nezaposlenih porodilja, Ministarstvo trenutno, u saradnji sa UNICEF-om BiH, priprema Studiju izvodljivosti za Porodični i dječiji fond u Federaciji BiH kao dokument koji ima za cilj procijeniti finansijsku i operativnu održivost formiranja institucije ovog tipa i istražiti finansijske i administrativne implikacije povezane s njenim osnivanjem i radom. Nalazi i preporuke iz ove studije izvodljivosti pružice vrijedan uvid vezano za mogućnosti osnivanja Porodičnog i dječijeg fonda, osiguravajući njegovu finansijsku održivost i pozitivan uticaj na djecu i porodice koje su u stanju potrebe. U pripremi predmetne Studije analizirat će se tehnički, ekonomski, pravni, operativni i vremenski faktori izvodljivosti sa ciljem osiguranja holističkog pogleda na potencijalne prednosti, nedostatke, barijere i ograničenja koja bi mogla uticati na njegov krajnji ishod.

S tim u vezi, ključni ciljevi i očekivani rezultati ove aktivnosti su:

- procijeniti potrebe, argumente i potencijalne koristi od osnivanja Porodičnog i dječijeg fonda s obzirom na postojeće socijalne politike i programe socijalne zaštite;
- izvršiti komparativnu analizu sličnih institucija u regionu i Bosni i Hercegovini kako bi se izvukle vrijedne pouke i najbolje prakse;
- procijeniti fiskalni potencijal i izvore finansiranja za uspostavljanje i funkcionisanje institucije, uključujući identifikaciju potencijalnih tokova prihoda za rad Porodičnog i dječijeg fonda u skladu s postojećim propisima;
- procijeniti tehničke, administrativne i operativne zahtjeve institucije, uključujući osoblje, prostor i tehničke kapacitete, organizaciju rada, strukturu upravljanja, infrastrukturu, upravljanje podacima, režijske troškove i neophodne resurse potrebne za efikasno vođenje institucije;
- procijeniti potencijalne troškove i koristi prema tri različita scenarija povezana s pružanjem različitih oblika podrške i pomoći djeci i porodicama u potrebi, i to: a) nema promjena u postojećem modelu; b) direktno finansiranje porodičnih i dječijih novčanih naknada iz federalnog budžeta i formiranje posebnog odjela u okviru Ministarstva koji bi bio zadužen za administriranje ovih naknada i c) osnivanje Porodičnog i dječijeg fonda;

- analizirati projektovani finansijski uticaj osnivanja i funkcionisanja Porodičnog i dječijeg fonda, uključujući identifikaciju potencijalnih rizika i izazova koji mogu nastati tokom faze njegovog osnivanja i rada;
- izvršiti analizu troškova i koristi kako bi sagledale potencijalne prednosti u odnosu na troškove vezane za osnivanje i održavanje Porodičnog i dječijeg fonda i
- pružiti preporuke zasnovane na dokazima, djelotvorne uvide i mapu puta za uspješno uspostavljanje i održivu operacionalizaciju institucije.

Nadalje, cijeneći zabrinjavajućim uočene negativne demografske trendove, te s ciljem osiguranja sistemskog i sveobuhvatnog pristupa rješavanju problema u ovoj oblasti, Ministarstvo je, u saradnji s Populacijskim fondom Ujedinjenih naroda kao jednim od ključnih partnera ovoj oblasti, pokrenulo aktivnosti na izradi Strategije demografskog razvoja i oporavka Federacije Bosne i Hercegovine kao dokumenta kojim će se definisati strateški ciljevi, prioriteti i mjere usmjereni na suzbijanje negativnih demografskih trendova u Federaciji sa posebnim fokusom na pitanja iseljavanja stanovništva u druge zemlje, niske stope nataliteta, starenja stanovništva i druga pitanja od značaja za promjene u demografskoj strukturi stanovništva. S tim u vezi, želimo Vas informisati da su u toku javne konsultacije o Strateškoj platformi za izradu Strategije demografskog razvoja i obnove Federacije Bosne i Hercegovine (2024-2031. godina) sa ciljem uključivanja zainteresovane javnosti, odnosno organa uprave na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, građana, organizacija civilnog društva, predstavnika akademske zajednice, komora, javnih ustanova i drugih pravnih ili fizičkih lica u kreiranje ovoga nesumnjivo ključnog strateškog dokumenta koji će svakako obuhvatiti i pitanja koja se odnose na sve oblike podrške porodicama.

Na kraju, uvažavajući upućenu inicijativu, želimo Vas informisati da je Ministarstvo već odavno uputilo zahtjeve Federalnom ministarstvu finansija za otvaranje dva posebna ekonomska koda u okviru Budžeta Federacije BiH za 2024. godinu. Jedan ekonomski kod odnosi se na Tekući transfer pojedincima – Podrška porodiljama na kojem je planirano izdvajanje sredstava od 96.000.000,00 KM za podršku 16.000 porodilja u Federaciji BiH u pojedinačnom mjesečnom iznosu od 500 KM kroz period od 12 mjeseci. Drugi ekonomski kod odnosi se na Tekući transfer pojedincima – Jednokratna novčana pomoć za novorođeno dijete u okviru kojeg je planirano izdvajanje 16.000.000,00 KM na ime isplate jednokratnog iznosa od 1.000,00 KM za svako novorođeno dijete tokom 2024. godine.

Iz prethodno navedenog jasno proizlazi da je Ministarstvo već poduzelo niz koraka iz okvira svoje nadležnosti kako bi se pružila maksimalna i sistemska podrška kako samim porodiljama, tako i porodicama u kojima one žive.

S poštovanjem,

MINISTAR

Adnan Delić

Dostavljeno:

- naslovu
- a/a